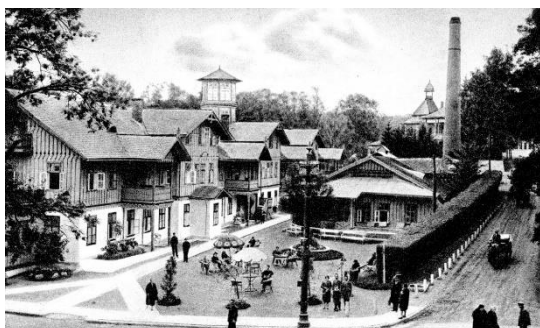

Serce w plecaku (1933)

muzyka i słowa: Michał Zieliński

Polska piosenka wojskowa z okresu międzywojennego. Autorem tekstu i muzyki był Michał Zieliński¹ – zawodowy podoficer i muzyk wojskowy w II Rzeczypospolitej.

Nota historyczna

Park zdrojowy w Truskawcu – pawilon koncertowy (1918-39). Źródło: Narodowe Archiwum Cyfrowego.

W 1933 lub 1934 roku orkiestra Zielińskiego występowała na koncertach w uzdrowisku Truskawiec². Zieliński napisał wówczas wiersz, który został wydany początkowo w prasie, a w 1938 roku w zeszycie 'Wierszy żołnierskich'. Po dodaniu refrenu i napisanej wcześniej muzyki powstała z tego jedna z najpopularniejszych polskich piosenek wojskowych XX wieku. „Serce

w plecaku” zdobyło sobie wielką sławę w czasie II Wojny Światowej. Sam autor już we wrześniu 1939 roku zauważył jak popularna jest jego piosenka. Śpiewano ją wszędzie tam, gdzie walczyły polskie oddziały. W kraju, za granicą, w regularnych oddziałach i w leśnych, w więzieniach i obozach. Była też wielokrotnie wydawana, również w zbiorach konspiracyjnych. Po wojnie „Serce” szybko pojawiło się w polskim filmie. Już w „Zakazanych piosenkach”³ z 1946 roku znalazła się scena z tą piosenką. W 1947 roku nagrał ją Mieczysław Fogg⁴. Do tej pory „Serce w plecaku” jest jedną z najchętniej śpiewanych polskich piosenek żołnierskich. Świadczy o tym choćby jej popularność na współczesnych portalach multimedialnych.

Analiza tekstu

Tekst „Serca w plecaku” był wielokrotnie zmieniany i ostatecznie ukształtowały się 4 warianty. Najpopularniejszy ma 6 zwrotek i refren. Jest to generalnie wesoła, sztubacka opowieść o miłości w czasie wojny, powtarzająca motyw wielokrotnie spotykany w naszej kulturze – zakochanej dziewczyny i żołnierza.

ŚPIEWNIK NIEPODLEGŁOŚCI

W pierwszych dwóch zwrotkach narrator wspomina o młodym, zakochanym sercu, które poleciało za wojskiem i zostało zabrane przez litościwego żołnierza. W dwóch następnych pisze o żołnierzu, który na wojnie nie ma czasu na miłość, a jedyną jego towarzyszką („żoną”) jest jego karabin. W polskiej poezji jest to ujęcie bardzo nietypowe, bowiem broni palnej zwykle nadaje się u nas atrybuty „męskie”. Narrator przywołuje kolejny raz zagubione serce, które w plecaku niesie idący „w boje” młody żołnierz. W piątej zwrotce autor odwołuje się do prastarego motywu śmierci jako „żołnierskiej towarzyszki”. Żołnierz idzie z nią pod rękę bo taki wybrał los, taka jest jego „wola”. Ostatnia linijka piątej zwrotki jest czasem śpiewana z zastąpieniem „woli” przez „dole”. W szóstej zwrotce mamy zwięźczenie całej historii w obrazie żołnierza, który idzie śmiało do walki i nie boi się, bo „ma w zapasie drugie serce”. Dopiero ta zwrotka tłumaczy nam sens całego tekstu, który okazuje się manifestem wiary w to, że czysta, pełna poświęcenia miłość (której symbolem jest „wyrwane serce”) jest silniejsza od śmierci i ochroni tego, któremu dziewczyna oddała swoje serce. Refren piosenki jest wyrazem miłości i tęsknoty młodego żołnierza.

W 1944 w jednym z obozów jenieckich uznano, że „Serce” nie ma zakończenia i dopisano jeszcze dwie zwrotki. Opowiadają one o tym, że żołnierz powrócił z wojny do domu, ale ta którą kochał już nie miała dla niego serca. Żołnierz jednak oddał jej swoje „zapasowe serce” i odzyskał jej miłość.

Opracował: Piotr Pacak

¹ Michał Zieliński (1905-1972) - podoficer piechoty Wojska Polskiego, muzyk, wykładowca i poeta, głównie znany jako autor piosenki „Serce w plecaku”, popularnej piosenki z okresu II Wojny Światowej. Strona na Wikipedii

² Truskawiec – miasto w obwodzie Lwowskim (Ukraina). Po odkryciu wód siarczanych w 1820 roku ówczesna wieś rozwinęła się w uzdrowisko. W okresie międzywojennym Truskawiec został znacząco rozbudowany i zyskał ogromną popularność. Bywali tutaj zarówno przedstawiciele elit politycznych, kulturalnych jak i gospodarczych. Strona na Wikipedii, Przewodnik po zdrojowisku (1933)

³ Zakazane piosenki” - polski film muzyczny z 1946 roku, w reżyserii Leonarda Buczkowskiego według scenariusza Ludwika Starskiego. Film upamiętnia antyniemiecką i partyzancką twórczość muzyczną czasów II Wojny Światowej, jednocześnie przedstawiając w epizodach historię okupacji niemieckiej od kapitulacji wrześniowej, aż po wkroczenie Armii Czerwonej do Warszawy. Przedstawione w nim piosenki są w większości oparte na autentycznej twórczości wykonawców ulicznych i orkiestr podwórkowych. W filmie wystąpili m.in: Danuta Szaflarska, Jerzy Duszyński, Jan Świdorski, Alina Janowska i Edward Dziewoński. Strona na Wikipedii, film na Youtube

ŚPIEWNIK NIEPODLEGŁOŚCI

⁴ Mieczysław Fogg (1901-1990), właśc. Mieczysław Fogiel – polski piosenkarz śpiewający barytonem lirycznym, którego kariera artystyczna rozpoczęła się w okresie międzywojennym i trwała przez kilka dziesięcioleci po zakończeniu II Wojny Światowej. Jego najbardziej znane utwory to: „Tango milonga”, „To ostatnia niedziela”, „Jesienne róże”, „Pierwszy siwy włos”, „Mały biały domek”, „Już nigdy”, „Bo to się zwykle tak zaczyna”. Strona na Wikipedii, Strona na culture.pl